Ч. 292 (12.948). Львів, середа 30. грудня 1931. Poextown oplate zaplacono ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло". Львів. — Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. — Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „ ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол. Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Село й кооперація серед сучасної господарської кризи.

(Розмова з директором Р. С. У. К. послом О. Луцьким.)

(Докінчення.)

— Таким чином найтяжше відбивається кріза на наших кооперативних споживчих торгах, на споживчім та рільничім імпорті. Чи таке саме явище помітне і в польській кооперації?

— Польська рільнича кооперація одержала в цьому році від держави кругло 20 міліонів золотих субвенційного кредиту, який був для неї конечний. Наша кооперація не думає про субвенції. Ми були би раді, якби могли працювати без вимкових адміністраційних перешкод та при звичайнім річевім кредиті і коли уряд повернув би нашій кооперації неповинні страти, спричинені осінними подіями минулого року.

— Як бореться наша кооперація з сучасною крізою на селі?

— Оздоровлюємо протиборговою акцією наш апарат боротьби з товаровою лихвою при імпорті товарів до села і скріплюємо збут села. Цілий діл наших кооператив селянського закупу та збуту чимраз більше затрачує свій споживчий характер, перерібка і збут хліборобських продуктів грають у цій справі чимраз більшу ролю. Наше масло не зважаючи на загально примітивний технічний бік наших молочарень видержує зовсім добре конкуренцію на внутрішнім і закордоннім ринку. Щоби відповісти чимраз тяжчим вимогам ринку, творимо кращі від дотеперішних, районові молочарні. Збут яєць зцентралізований у „Центросоюзі" вже має неменші грошові обороти, як наш збут масла. Ми добре навчилися тяжкої техніки в експорті яєць і вивозимо їх чимраз більше на всі яєчні ринки Европи. У цьому напрямку ми є зразком для всієї кооперації в Польщі. Збут живих безріг за кордон не вдався нам тільки тому, що утворений державою синдикат для цього експорту не хоче допустити нас до цієї праці. Натомість наша кооперація зорганізувала в останньому часі 7 кооперативних масарень, а наші окружні союзи чимраз більше доставляють безроги вагоново до існуючих на нашій території 4 приватних беконарень. Кооператива „Українське Народне Мистецтво" далі з успіхом веде збут селянських вишивок та інших предметів сільського домашнього промислу. Поширила свою діяльність збутова кооператива пасічників „Рій". Творяться кооперативи для особливого збуту і перерібки хліборобських продуктів (млини, — останній в Уличнім дрогобицького повіту, гарбарні — Яворів — і т. п.). Найближчі завдання: збут фасолі і дробу.

— Чи державна господарська політика творить можливі умови для нашого кооперативного збуту хліборобських продуктів?

— Державна аграрна політика у цьому напрямку визначається передовсім експортовими преміями, вводженням стандаризаційних приписів та творенням експортових синдикатів з монополістичними правами на цей експорт. Можемо не противитися деяким тимчасовим експортовим преміям, заявляємося, в противенстві до приватних купців, за стандаризацією хліборобських продуктів при їх експорті, бо й ми бажаємо, щоби село експортувало чимраз більше продуктів, але такої вирівнано-доброї якости, щоби за них можна було осягнути якнайліпшу ціну в світі, зате якнайенергічніше противимося монополістичним експортовим синдикатам.

— Чи є які вигляди, що теперішня рільнича кріза скоро покінчиться?

— На жаль ні. Одинока надія на краще, хіба те одно, що цьогорічний збір пшениці у Північній Америці поменшився кругло на 45 міліонів сотнарів, жита також на стільки, ячменю на 55 міліонів сотнарів і вівса на 40 міл. сотн. Засівна площа збіжами поважно поменшилася в Австралії та в полудневій Америці. Тому можна надіятися, що в цьому році наступить принайменше частинна ліквідація запасів старого збіжа, які ще на 1. серпня ц. р. виносили, як вираховує римський міжнародній рільничий інститут, все ще 165 міл. сотн. Натомісць не бачу ніяких певних признак на поліпшення збуту звіринної продукції, передовсім безріг. Як довго не усталиться курс англійського фунта та не проявиться остаточно нова митна політика Англії, доти невідома будуччина експорту беконів, яєць та масла до Англії. Світова валютова кріза, змагання до рільничої самовистарчальности в богатьох колись імпортуючих европейських державах, поважні комплікації в системі міжнародніх торговельних договорів, тут і там виринаюча в Польщі нанрво проконсумційна політика і т. п. затемнюють добрі вигляди на рільничий експорт в наступному році. Так важний чинник у теперішній аграрній крізі як селянський — принайменше середньо довгий — кредит, не має передовсім для нашого села ніяких виглядів на рішучу і скору поправу. Краще буде, коли з повною свідомістю про дальший гіркий час наше селянство ще й далі буде шукати виходу з положення передовсім в організації своїх власних сил, себто в рідній сільсько-господарській кооперації.

— Як ставиться українське село до нових починів нашої кооперації, щоби збільшити перерібку та збут хліборобських продуктів?

— Найбільшою цінністю в цілому нашому національному житті є прекрасний людський матеріял, яким розпоряджаємо. Серед найважчих обставин наше селянство з повним зрозумінням організує ощадність у Райфайзенках, годиться на таку революцію як готівковий закуп щоденних споживчих товарів та на комісову доставу своїх продуктів рідним кооперативам для перерібки і збуту. Перерібка і збут хліборобських продуктів пішли би в нас ще живіше, якби з рівночасним поступом у цьому напрямку йшло також наладнання хліборобської продукції відповідно до вимог внутрішнього і закордонного ринку. На жаль тяжкі матеріяльні наси для наших окружних Союзів відбилися також і в цьому напрямку, що вони саме тепер звільнили половину агрономів. Наше хліборобське товариство „Сільський Господар" працює серед крайно тяжких матеріяльних умовин. Це стоїть нам дуже на перешкоді. Всеж таки робиться все можливе. Якраз серед сучасної крізи розбудувала кооперація у співпраці зі „Сільським Господарем" контролю молочности при молочарських кооперативах та проводить поправу годівлі коров, безріг і дробу.

— Яке ваше остаточне враження, пане директор, про теперішній момент у нашому національному господарстві?

— Переживаємо зовсім вимкові, тяжкі часи, які не так скоро уступлять. Досі виявилося, що провід нашого господарського життя завчасу зорієнтувався, що надходить надзвичайна кріза цілої сучасної господарської та соціяльної структури. Задля цього серед найтяжчих умов проявляє наше господарство богато життєздатної відпорности і доцільної пляновости у боротьбі з вимковим горем. Для остаточної перемоги треба нам якнайбільшої однозгідної співпраці не тільки в кооперативному світі, але й у цілій нашій суспільности. Національне життя, яке не рахувалосяб зі своїм господарством, було би пусте. Самаж наша кооперація, як і кожня добра кооперація, не повинна лякатися крізи. Сама творча ідея кооперації вийшла в світі з найбільшого горя, з тяжких часів. Вона є найпевнішою стежкою виходу і з сьогочасного лихоліття, особливо серед дрібного селянства. Наша кооперація знає, чого хоче і що треба зробити. При розумінні завдань часу загалом українського громадянства певно сповнить і наша кооперація свою важку і велику ціль. (к-)

—o—

З голосів польської преси.

Поклик шанувати героїв ідеї!

Рідкий голос у польській пресі.

Львівський „Век Нови" помістив у святочному числі (з 25. ц. м.) на видному місці статтю п. н. „Людям доброї волі поміж Сяном і Збручем". Стаття принагідна, навіяна святочним сантиментом, але це не зменшує її значіння: погляди, які в ній зясовано, настільки інші від тих, які ми вічно чуємо з польського табору, на стільки нові, що вони безумовно мусіли бути продумані автором.

Після короткого вступу і після ствердження, що „тимчасом над усім видніє конечність перетрівати господарську крізу і крізу західної цивілізації", — автор пише таке:

„Наша територія має крім загальнодержавних журб ще спеціяльну журбу, від зліквідування якої залежить добро і будучність держави. На терені поміж Сяном і Збручем живуть не два громадянства, розділені і пересварені, не вважаючи на заузблення і переплутання спільних життєвих інтресів. Це трагічний вузол нашої молодої державности, вирослий на грунті національних ідеалів. Конфлікт був неминучий, а нам прийшла в участі доля побідників. Від того часу минуло вже 13 літ, однак ситуація виглядає так, якби це було щойно після війни.

Ми займалися в останньому році питанням польсько-українських відносин у нашому краю так часто, як справа заслуговує на це. Її розвязка буде прецедесом для полагоди меншинової проблеми в Польщі, такої важливої для зміцнення фундаментів і двигнення трівких стін будинку Польщі. Розуміючи повагу проблеми, ми були речником розвалити мур, який ділить нас від українців, і перевести ревізію відношення до них, яке досі виключало запанування над пристрастями та злагіднення обох сторін проти себе.

Вважаючи себе співавтохтонами і бажаючи добра тій землі, яку однаково любимо, що наші українські співгромадяни, бажаємо, щоби польськість була тут синонімом праці над піднесенням культури і шляхотного суперництва, яке реальними ділами заходилось би за правний титул співгосподарів краю. Та щоби не повторяти фраз і подати чесно руку побідженому в полі противникові, кидаємо нині гасло: *шанувати національне достоїнство того противника і його ідеали, поставити на стопі повної рівности зі собою і трактувати, як рівноправного партнера.* (Підкреслення автора — прим. ред.). Спогади болючі, але по обох сторонах впали в отвертій боротьбі герої, які жертвою свого життя задокументували, що їх справа була для них святою. *З відкритою головою мусимо поклонитися тіням полеглих і набрати пошани для залишеної ними ідеї.* Лише від того моменту розпочате затирання матеріяльних і моральних слідів війни, лікування ран і творення нової дійсности — може рахувати на відгук по противній стороні.

Кажемо тут важну річ, яку треба вже раз висловити. Кажемо в хвилині, коли в кожному серці благородність бере верх над іншими почуваннями, а кермує ними любов краю і журба за будучу його долю. І кличемо до громадянської совісти людей доброї волі зрозуміти і підхопити наше гасло, а краї поміж Сяном і Збручем бажаємо заспати врешті мира і розпочати творчу працю для добра всіх громадян.

Повища стаття, очевидно, писана з польського патріотичного становища і не слід цього при її оцінці забувати. Дальше, як уже на вступі згадано і з наведеного тексту найкраще видно, вона навіяна специфічним, так мовити елігійно святочним настроєм, і тому має теж специфічний

підхід до порушеної ним суто-політичної проблеми. А проте суть тієї статті та її головне значіння не в тоні і навіть не в інтенціях, а в ствердженні одного факту, якого досі не признала і надалі щиро і сміливо не хоче признати ні одна польська ґазета: що поляглі борці за волю українських земель це герої, які боролися і поклали життя за ідею і що ідею, яку вони залишили, повинні всі поляки шанувати. Коли ми вічно довкола себе чуємо лайки на „бунт" та „інвазію", а сама участь у визвольницькому руху є атестатом „зрадництва", то виступ „Веку Нового" є без сумніву великою новиною у польській щоденній публіцистиці.

На превеликий жаль не можемо стриматись тут від вислову свого здивування, як одночасно з такими статтями можуть у тому самому часі спорадично появлятися замітки, статті й усякі „реляції" часто низенького вулично-лайливого рівня? Та нерівність тону тої ґазети і її раптові скоки обнижують, очевидно, вартість і найкращих її статтей

З конскрипційних практик.

(Звідомлення з місць.)

ДРОГОБИЧЧИНА.

Дрогобич. Двомовні списові аркуші мали тільки деякі комісарі і то найбільше по 5 шт., одначе ні в однім випадку вони їх не виповнювали по українськи, заявляючи, що їм це заборонено. Так було між іншими у Городиських, у Німиловичів, при вул. Стрийській, в інж. Дидинського і т. д. Інж. Дидинський відмовив наслідком того підпису і домагався інтервенції повітового спискового комісаря, урядовця старoства Волянського; одначе він відповів йому, що друковані по українськи рубрики на формулярах призначені тільки на те, щоб їх сторони могли прочитати, але нема обовязку їх виповнювати по українськи, зрештою, спискові комісарі не обовязані вміти по українськи.

Добрівляни. Списовий комісар, не зважаючи на домагання населення, не вписував української розговірної мови, або дотичної рубрики зовсім не виповнював.

Доброгостів. У чисто українськім селі на 8-ох комісарів було 3-ох місцевих українців та 5 ьох замісцевих поляків. Комісарі поляки не виповнювали рубрики „розговірна мова", наслідком того селяни зібралися масово перед окружним списовим комісарем, який покликав з Дрогобича урядовця старoства. Одначе той, приїхавши, ствердив, що все в порядку...

Вороблевичі. Тут місцеві учительки не виповнювали рубрики про розговірну мову. Зноваж комісар Стаховський лаяв людей за те, що вони — мовляв — стидаються своєї „руської мови". Коли Михайло Шілінґ домагався перегляду виповненого аркуша так, щоби його опісля могти підписати, його арештовано.

Довге коло Мединич. Таксамо було в Довгім коло Мединич, де управитель фільварку скликав людей до двора і тут їм викладав, що на світі нема українців.

Ластівки. Коли тут люди домагалися двомовних аркушів і вписання української розговірної мови, до села вїхало багато поліції. Почались допити, хто це так збунтував село і в звязку з тим арештовано місцевого громадянина Федя Демкова.

Летня. Спискові комісарі, всі поляки не виповнювали рубрики щодо розговірної мови або в кращім випадку писали мова „руська". Люди аркушів не підписували, а проте комісарі їх перебирали так, без підписів.

Рихтичі. Між іншими польськими комісарями переводив тут конскрипцію місцевий латинський священик, який українців запитував, де є Україна та яка є її історія і щойно по такім іспиті вписував „руську" розговірну мову.

Старе Село. Польські комісарі не мали взагалі двомовних аркушів. Не хотіли вписувати української розговірної мови, а коли люди не хотіли виповнювати аркушів або їх підписувати, комісарі їх самі підписували.

Снятинка. Польський комісар не виповнював тут рівнож рубрики про розговірну мову і наслідком того мало не прийшло до різкого конфлікту між ним і селянами. Вкінці він тих селян, які не підписали формулярів, скликав до громадського уряду і там деякі формулярі справив.

Сторонна. Тут комісар не виповнював ані рубрики дотично віросповідання, ані рубрики розговірної мови.

Уличне. В тім чисто українськім селі на 12 комісарів було тільки 3-ьох українців; всі інші були замісцеві „стшельци" з Дрогобича. Двомовних аркушів на 700 домів було лише 6. Неписьменних зовсім тут не питали про розговірну мову, інших намовляли, щоби записувалися як поляки. Головно робила це учителька Екертівна, яка питала людей, звідки тут взялася Україна і т. п.

Довге коло Підбужа. Тут приказували місцеві впливові люди, щоб ніхто не противився списовому комісареві і щоби всі підписували те, що він скаже. В противнім випадку грозили, що поліція неслухняних заарештує.

Орів. Тут переводжено конскрипцію подібно, як у Доброгостові та Уличнім.

КАЛУЩИНА.

Село *Мединя*, пов. Калуш. Конскрипцію переводили у нас комісарі поляки: один урядовець старoства, другий студент аж зі Стрия. Робили вони це доволі помислово. При рубриці „віросповідання" і „матірня мова" питали: „Ви грекокатолик і українець? Як так, то підпишіться" — і давали підписувати аркуші, не виповнюючи зовсім згаданих рубрик. Зразу йшло їм це легко. Але скоро довідалися про ці махінації жінки і давай лавою до хати К. Парцея, в якого саме переводили спис. К. Парцей допильнував, щоби йому вписали все як слід. Зате в рубриці жінки комісар пропустив згадані місця, мовляв: „Як чоловік українець, то й жінка хіба також". „Що ви, пане, багато говорите — каже господар — от пишіть, як ва мкажу: мені, жінці й дітям, бо ми всі українці". — „Якто, дитина ще тижня не має, а ви хочете її українцем вписати? Хто знає, чим воно ще буде"... — „Чим воно буде — не ваша річ, а тепер я йому батько і воно мене має слухати. Пишіть, як вам кажу" (а жінок повна хата...). Комісар мусів подописувати все, чого домагали ся і то не тільки господареві, але й усім попереднім, так, що завдяки гідній поставі свідомих селян, а передовсім жінок, на 1.800 душ вписало українську мову як матірню 1.760 осіб.

——o——

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 30. ГРУДНЯ 1931.

Є. ОНАЦЬКИЙ. 3)

Одна ніч у Неаполі.

У пристані. — Подорож Ґранді. — Не інтервю, а балачка.

Але що це? Десь у далечіні щось миготить, то згасає, то знову запалюється перемінним вогнем. Це-ж маяк! Не може бути! Так далеко. Та цеж іще кільометри! Бідна моя головонька... І ані таксівки, ні трамваю. Жену, як тільки можу. Душно! Скидаю пальто... Потім скидаю й капелюх... Не дав мені Бог Меркуріевих крилець! Невже-ж і на мені справдиться ота українська приказка: „Не знав, забув, спізнився..."

Нарешті перша заґратована брама. Жовнір з рушницею.

— Тут приїдить сьогодні ексцеленція Ґранді?

— Ні, далі.

Ще ґрата. І знову — далі, знову далі. І вже день, уже ясний день. Ще одна брама. Два вояки.

— Тут приїдить ексцеленція Ґранді?..

— Та здається, вже приїхав на „Авґустусі". Спитайте далі.

Ось нарешті — вже ліворуч ще одна заґратована брама, і перед нею купа народу.

— Де тут збираються журналісти закордонної преси? — питаю першого урядовця з відана каин. Замість двацяти пяти, яких шість-сім, інших ще нема! Мій годинник вказує рівно 7-му годину. Українець таки не спізнився!..

— Приїхав Ґранді?

— Та ще в 6-ій... Але вийде з кабіни, здається, в 8-ій.

Тимчасом нас знайомлять із головним комісарем з еміґрації, що має тут у пристані свій кабінет. Яка гарна установа — мягке затишне крісло!..

Згодом до нас сходить з „Авґустуса" командор Рокко, голова Пресового бюра міністерства закорд. справ, що супроводив Ґранді до Америки. Моментально — довкола нього гурток журналістів: „З добрим поворотом! Як їздили? Як подобалося?"

Рокко оповідає і відповідає:

Як їхали до Америки, то таки трохи потерпіли, зате, як верталися, море — було як те озеро... Що? Хто каже, що Ґранді хворів? Наклеп! Ґранді почував себе увесь час знаменито... Ніби тільки й проводив час, що на морі... Ані його пані!..

Один товариш мені на вухо: — Зате наш командор щось трохи блідіший, ніж звичайно...

— Ні, зовсім не пили... Все було цілковито „сухо". І шампанського не було...

Але присутні не вірять.

Аж ось кличуть нас на гору. Маєте повне враження першорядного великого готелю — та сама розкіш, той самий дух. На критому мості, що служить місцем для прогульок і звідки ви дивитеся додолу, ніби з шостого поверху, на мурах — серія фотоґрафій Ґранді за час його перебування на пароплаві. Веселе, просте обличчя. Спортове вовняне вбрання з коротенькими штанами, в камізольці, без піджака.

Нас кличуть поверхом нижче. Народу набралося досить багато.

Аж ось натовп хитнувся, в один бік, в другий, — ніби хвиля пробігла, і серед нього почав просуватися п. Ґранді. Щиро здоровкається звичайними формулами італійського привіту.

Голова нашої асоціяції, швайцарець Годель запитує в голос:

— Чи будуть які заяви?

— Ніяких — відповів, всміхаючись п. міністр.

— А все-ж таки... Що ми маємо сказати?..

— О-о! Що я дуже задоволений своєю подорожею...

— А про морську хворобу простуємо?..

— Злобний наклеп, — підносить руки вверх п. Ґранді.

— А позатим?

— Добрий апетит... Чудове повітря...

— А Америка?..

— Теж чудова країна... Але, панове, треба поспішати на поїзд. Маю надію в скорому часі відвідати ваш клюб і порозмовляти по приятельськи... Але жадних інтервю, будь ласка!.. Це-ж уже теж за стара мода... — і жартуючи, п. Ґранді подається до виходу, а ми за ним довгою чередою...

Зовні, тільки виходимо, — крутиться „Парамавнт", розлягаються крики „еввіва" і „Ея, ея, аляла"!

Треба поспішати до поїзду. Багато з журналістів мали вже свої маленькі валізки тут із собою, але я залишив свою дома. На щастя мій пансіон близький двірця „Маржелліна".

Шукаю міністерський потяг. Мене ввічливо запитують, чи я з „почоту п. міністра". Мені трохи смішно, але відповідаю, що „так" і зараз-же отримую всі потрібні вказівки.

Пан міністр і весь „почот" (справжній і несправжній) ходять перед вагонами. З нами їдуть усі члени італійської делеґації. І проноситься чутка, що Ґранді має частину подорожі провести в нашім вагоні.

Тоді, як поїзд летить, журналісти розпитують панну Ванцетті, що грала ролю секретарки італійської делеґації. Але панна Ванцетті, що їде саме в моєму купе, — худа і страшенно втомлена, — вміє добре тримати язик за зубами, і хоча веселенько жартує (очевидячки — метода італійської дипльоматії, але дуже зручна і приємна) або скаржиться (відома „жіноча доля"), цікавости журналістів задовольнити не може або не хоче. І зрештою дають їй спокій. І в мойому купе, де їдуть ще два інші члени делеґації, починається довга бесіда на невтральні теми. Тим часом ми вже коло Формії, і мимо вікон пролітають зелені сади з деревами, вкритими золотими яблуками — яблуками садів Гесперид — помаранчами. Яка краса! Правда, і в Римі ростуть помаранчеві та мандаринні дерева, але в такій кількості я бачив їх уперше. І дійсно враження вони на мене зробили — казкове...

Прийшов Рокко.

— Панове, зараз має прийти п. міністр і відвідає кожне купе, але, попереджаю вас: жадних офіційних деклярацій. Просто собі — на дружню розмову...

— Просимо! Просимо...

Щоб зменшити кількість купе і тим побільшити час візитів і розмови, ми розбиваємося на три групи

(Докінчення буде.)

Американська гуманітарність.

33 американські міста зібрали з міських фондів 94,500.000 долярів на допомогу для безробітних. З тієї суми припадає поверх 41 міл. на Ню Йорк, який між іншим справив 10.000 ліжок для бездомних.

—o—

Лябрадор на продаж.

Американські часописи повідомляють, що уряд Нової Фундляндії предложив канадійському урядові, щоб купив Лябрадор за 100 міліонів долярів. Премієр Нової Фундляндії Уілієм Ковкер сказав, що Нова Фундляндія продала би Лябрадор лише Канаді. Канада тепер не має досить грошей, тому Нова Фундляндія готова продати цей величезний простір землі комунебудь на 99 літ.

—o—

Японці наважились на Чін-Чов.

На основі радянських повідомлень японці бомбардували з літаків місто Чін-чов, скинувши 25 бомб. Нанкінський уряд рішився ставити завзятий опір японцям. Оборону міста поручено ген. Чан-сю-лянові. На випадок, якби китайці були приневолені відступити із Чін-чов, вони висадять важніші будинки та мости.

Японський командант у Манджурії, ген. Гонджіо оголосив приказ, в якому вказує, що з заняттям Чін-чов буде скінчена найтрудніша частина завдань японської армії. З ментом окупації цього міста буде встановлений тривкий мир.

Студентські справи.

Вписи до Державної Вищої Школи Будови Машин та Електротехніки в Познані. — Життя в Познані.

Громада студентів українців у Познані подає до відома, що вписи до Державної Вищої Школи Будови Машин та Електротехніки в Познані вже зачалися і треватимуть до 15. січня 1932 р. (неофіційно до 1. лютого). При приниманні до тої Школи вимагають від кандидатів укінчення 6-ти кляс державної середньої школи або рівнорядної приватної та іспиту з математики, фізики, польської мови й рисунків в обсязі 6-ти кляс середньої школи. Позатим кандидат повинен мати скінчених 16 і непереступлених 19 років життя (це теж лиш офіційно). Кандидат, котрий упав би при вступному іспиті, може бути принятий на приготовний курс, що треває пів року. Школа має семестральний устрій. Наука починається в першій половині вересня та з початком лютого. Час студій протягається тут на 3 і пів року. Кожний піврічний курс можна повторювати лиш один раз. Семестральна оплата коштує 111 зол. за перший і по 91 зол. за дальші семестри. Від цеї оплати можна бути на основі відповідного подання частинно звільненим.

Щодо життя в Познані, то воно тут назагал не дороге: залежить, як хто устроїться. Мешкання можна дістати вже за ціну від 25—50 зол. в місяць (з харчем від 100—150). Студенти-українці Вищої Школи Будови Машин можуть теж бути надзвичайними членами Громади Студентів Українців у Познані та брати живу участь у її рухливому житті.

За докладнішими інформаціями в справі вписів до вище згаданої школи та життя в Познані прошу звертатися до п. Ґеруса Ярослава. Листи (з долученням марки на відповідь) слати до 20. І. 1932 р. на адресу: Ґерус Ярослав, Станиславів, вул. Вісьньовського ч. 11 а), а після того речинця до Познаня (Collegium Minus).

Кружок Студентів Українців у Вильні.

Українське студентство, яке шукаючи знання, опинилося у Вильні, згуртувалося 3. березня 1928 р. в Кружку Студентів Українців. Кружок цей в початках мав 34 членів, українців з Галичини й Волині, а сьогодні це число зросло до 50.

На поодиноких виділах студіюють: на правничім 18, на лікарськім 8, на фармації 7, на аґрономії 6, на фільософії 5, на штуках красних 1; нострифікантів є 3, з інших високих шкіл у Вильні 2.

Цьогорічний виділ Кружка, вибраний на загальних зборах 25. жовтня 1931 р., має такий склад: Коморовський Володимир — голова, Дригинич Ярослав — заст. голови, Малиновський Іван — секретар, Децик Володимир — реф. для зовн. звязків, Сіль Василь — скарбник, Хомяшин Мирослав — бібліотекар, Чупрун Евген і Соколовська Евгенія — члени виділу. Добрянський Семен — реф. самопомочі. По димісії Дригинича Ярослава заст. голови став Чупрун Евген.

В Кружку члени через живі ґазетки, реферати й дискусійні сходини додатно впливають на себе і скріпляють національну свідомість, а назовні беруть активну участь у працях і сходинах українсько-литовських і білоруських через інформаційні реферати з ріжних проявів нашого життя. Члени, згуртовані в аматорській секції і хорі, влаштовують концерти (в цій ділянці помагають нам білоруси) і спільні українсько-литовсько-білоруські вечерниці, де рідним словом і піснею розбуджують у наших приятелів з півночі любов до українського народу.

В перших днях грудня ц. р. Кружок Студентів Українців у Вильні виставив драму Старицького „Ой не ходи Грицю“. Милі рецензії в місцевій пресі свідчать про захоплення публики. Багато нам помагає б. білор. посол, публіцист і діяч п. Павло Карузо, який безінтересовно, не жаліючи часу і труду, обняв батуту над хором у сполуці з орхестрою, і все радо служив нам фаховими вказівками. Йому на цім місці складаємо найщирішу подяку.

При Кружку істнує секція самопомочі з касою, яка дає незаможнім товаришам (а їх є у нас 75 прц.) коротко- і довгоречинцеві позички. Черпає вона фонди зі складок членів, з доходів імпрез та дарів українських установ і осіб. Нашими добродіями є Т-во Прихильників Освіти, Екс. Митрополит Андрей, Парляментарна Репрезентація УНДО й інші. До добродіїв зачисляємо також і редакції, які присилають нам свої часописи даром. Їм усім щира дяка!

Секретаріят Кружка Студентів Українців у Вильні подає інформації дотично студій в університеті Ст. Баторія. Запити з марками на відповідь слати на адресу: „Koło Studentów Ukr.“ w Wilnie, skr. pocz. 152. Домівка Кружка спільна з Білор. Студентським Союзом, міститься при вул. Остробрамській ч. 9.

Вол. Децик, реф. для зовн. звязків.

Остання дорога бл. п. д-ра Володимира Яновича.

Станиславів, 26. XII. 1931.

Коли на мурах міста Станиславова появилися дуже численні клепсидри з повідомленням про смерть д-ра Володимира Яновича, коли вістка про його смерть дійшла до ближчих і дальших сіл та сусідніх повітів, заворушилися всі наші громадяни. Не диво. Бо Покійний — це без сумніву найвизначніший український громадянин Станиславівщини, найпопулярніша і найхарактерніша людина нашої округи.

Похорони д-ра Володимира Яновича перемінилися слушно в рідку, величаву всенародню маніфестацію. І місто Станиславів, і ціла округа зібралися так численно, що уставлені впорядчиками фаланги народу займали около 1½ км простору. Похорони вів епископ д-р Іван Лятишевський при співучасти около 30 священиків. Домовину винесли на раменах студенти, що зложили її на санях, запряжених у три пари круторогих волів з Рибна. Домовину вкрито червоною китайкою. Вінків зложено і несено около 40. Маяли прапори українських товариств. Співав хор „Думка“, а підчас походу грала похоронні марші музика „Зорі“.

По дорозі задержався похід перед каменицею Українського Кооперативного Банку, де з бальконy попрощав Покійного іменем громадянства Станиславівщини д-р Волянський. На цвинтарі по скінченні похоронної відправи прощав Покійного парох міста Станиславова о. Лободич, а відтак промовив голова філії „Просвіти“ адв. д-р Ю. Олесницький. Промовець підчеркнув, що хоч Покійний як лікар стояв на становищі не вбивати людей, лиш їм помагати, хоч не згинув від меча на полі бою, одначе не менше заслужив він собі на червону китайку, бо він все своє життя, все своє серце, весь свій ум, ціле своє знання і цілий свій маєток віддав на службу свому народові. Перед 29 роками став Покійний головою філії „Просвіти“ і тепер по всіх селах і присілках Станиславівщини є читальні, а нема ні села ні присілка без власної читальняної домівки. Щоби зорганізувати нарід і скріплювати його фізичний розвій, основує „Сокола“ в Станиславові, який скоро сітею своєї організації захоплює всі села округи. З читалень виходить перший клич основування кооператив кредитових і торговельних. Щоби і місто не лишалося позаду сіл у просвітно-організаційній праці, основує для міщанства Т-во „Українська Хата“, а при ній кредитову кооперативу „Українська Міщанська Каса“. Основує „Народній Дім“, що опісля зміняється на „Народній Дім українських залізничників“, для ремісників засновує „Зорю“. Основує теж „Українську Реміснича Бурсу“, переймає на власність „Просвіти“ селянську бурсу, помагає при основуванні педагогічної бурси. При його грошевій допомові набувають наші товариства свої реальности і будують будинки. Він за свої гроші купив реальність „Просвіти“, „Рем.-Пром. Бурси“, „Міщанської Каси“, „Жіночого Товариства“, „Сокола“ й ін. Від виїзду до Америки о. Бариша переняв управу нац.-дем. партії в повіті і політичним організатором залишається аж до часів своєї недуги по війні. В часі перевороту в р. 1918 стає між тими, що перші в Станиславові переняли владу в українські руки. За часів Західно-Української Республики дбає, щоби всі в ній відчували, що вона є матірю для всіх її мешканців, і тоді здобуває собі признання і пошану також у всіх інородців. За часів російської інвазії вивезений у глубину Росії, вертає з підорваним здоровлям, а по тяжкій і довшій недузі смерть кінчить його трудяще життя. Одначе по Покійнім залишилося стільки доконаної праці, стільки інституцій, великих і засібних, стільки свідомости в народі, що його праця не згине, не згине память по нім так, як не згине наш нарід!

Відтак попрощав Покійного як почесного члена „Просвіти“ делегат Головного Виділу проф. Даниш в коротких але вимовних словах.

Дуже щиро й сердечно прощав Покійного як лікаря не лиш фізичного, але й душевного селянин Шимчук з Чернієва іменем селянства.

Останній промовляв іменем міщанства п. Жаровський.

Закінчились ті величні похорони піснею „Журавлі“.

X.

Америка не хоче радити над довгами.

НЮ-ЙОРК 28. XII. ПАТ. На основі повідомлення „Геральд Трібюн“ Зєдинені Держави не тільки постановили не брати участи в майбутній европейській конференції в справі відшкодовань і довгів, але рішили узалежнити всяку акцію допомоги від способу, як Европа зможе розвязати свої трудноші без дальшого відкладання сплати належностей. Европа повинна запевнити: 1) виплатність Німеччини, 2) програму, що приготовляє бодай шлях до поправи положення Европи. Щойно коли обі ці точки будуть поладнані, Зєдинені Держави зможуть занятися відповідно справою довгів.

—o—

Більшовицькі пляни.

МОСКВА, 28. XII. ПАТ. Вже тиждень треває в Москві сесія центрального екзекутивного комітету СССР. Після Молотова промовляли Куйбишев, Гринько та інші делегати. Куйбишев зазначив, що пятилітка це плян клясової боротьби і розвитку наступу соціялізму на капіталізм. Головний вислід пятилітки лежить в цьому що 81 прц. господарського життя вже зісоціялізовані. При виконанні пятилітки звернено спеціяльну увагу на форсування розбудови великого промислу. Провідною думкою було тут бажання цілковитого унезалежнення від заграниці. Не тільки урухомлено нові фабрики, але створено нові галузи продукції, невідомі в давній царській Росії. Цей рік зазначився виповненням урядового пляну в ріжних ділянках господарського життя понад усього в колективізації та в промислі нафтовому, тракторовому і почасти машиновому. Однак у деяких ділянках цьогорічний плян не буде виконаний. Не вдалося теж довести до бажаного рівня видатности праці, зменшити власні кошти у фабричній продукції й будівництві. 1932 рік має коштувати поверх 21 міліярдів рублів. З цієї суми 10 міліярдів 700 міліонів піде на ріжні транспорти, а решта на будівництво. Плян майбутнього року ставить собі за головні завдання: 1) довести колективізацію до 75 прц. і перевести цілковиту ліквідацію кулаків як кляси і 2) дальша розбудова великого промислу та побільшення продукції на 36 прц. Основні звена минулорічного пляну творять вугіль, метали, фабрикація машин і транспорти.

—o—

Закарпаття в малюнках.

(Виставка образів Фр. Арона в Празі.)

Сотня праць маляра Франти Арона, учня празької Академії, що виставлені (3—30. XII.) в „Обецному Домі“ в Празі, дає цікавий та змістовний огляд закарпатської своєрідної природи. Ця виставка під протекторатом краєвого президента Підкарпатської Руси Ант. Розсипаля є в Празі першою цього роду студією Закарпаття.

Мистець дав доказ своєї витревалости та працьовитости: малював він часто в густому лісі, на високих горах або на просторих гірських полонинах, ще й до того в осени та в зимі 1930—31 рр. Маляр мусів зі своїм спільником, як сам радо оповідає, переносити часто без хліба (одинокою поживою бувала кулеша) всі труднощі побуту в ненарушеній цивілізацією природі. Побував і там, куди ще не заглядала нога лісника або й найбільше відважного туриста. І в тяжко доступних закутках, головно в східній частині Закарпаття, де полохливі при зустрічі з людиною медведі, рисі й ін. хижаки живуть у догідних для них умовинах, — малював Арон гори й полонини, церкви та оселі.

Не найдено на цій виставці ні людських типів, ні одягів, а всеж виставлені образи творять цілість. Вони цікаві не тільки з мистецького боку, як культурний документ. Мистець фотографував фарбами все, що спиняло його увагу. Високі гори (Говерля, Піп Іван) в ріжних варіяціях займають визначніші й найбільші полотна. Зокрема Піп Іван („Озерце в пралісі“, „Колиба“, „Після заходу сонця“) змальований із ріжних сторін. Особливо цікавий „Краєвид із Говерлі після заходу сонця“ (на висоті 2000 м.). „Спалений ліс під Барнабашом“ передає подекуди й сліди наступу російської армії підчас світової війни. Та й до сьогодні ще лежать у глухих проваллях на Закарпатті порозкидані кістки вояків та кусні військового знаряддя.

Понад тузин ріжних церков (особливо вдатні образи) з Чорноголови, кілька дзвіниць, гарний малюнок входу на цвинтар у Нижній Апші, цілі селище (Липовець і ін.) та окремі колиби й хати („верховинська“, в Смерековій, у Чорноголові та ін.), чимало — глибин пралісу — творять основні сюжети образів. Не бракує ані млинів, ані садків. Для етнографа ця виставка може служити цікавим матеріялом для студій. Шкода, що в памятній книжці виставки найшли ми аж до сміху мало підписів наших тутешніх земляків.

Полонини та узгіря дуже численні. Переважають осінні барви та сумно-холодні настрої. Взагалі Арон на цій виставці виступив як мистець статичних і мелянхолійних мотивів. Його праліс „спить“, як і колиба або гірське сільце; навіть водопад має вираз нерухомости.

Мистецький рецензент празької „Народ. Політіки“ (д-р Гарлас) написав про виставку, що Арон усе малює з якоюсь тихою мелянхолією, яку переняв від тихої, опущеної та задуманої країни — цієї кількома століттями від міської культури віддаленої — чехословацької „Канади“...

Майже четвертина образів вже продана, а особливо найдешевші (від 300—400 ч. кор.) і найдорожчі полотна („Піп Іван“ аж 25.000 чк.) не так легко дістануть надпис „продане“.

Варто згадати, що ця виставка звязана з діяльністю празького „Гуртка приятелів Підкарпатської Руси“, якого секретар (Прокоп Кроупа) у вступному слові до катальогу виставки м. ін. пригадує цікаві погляди чужинців на Закарпаття.

Перед двома роками власне подорожували там два шведи: вояк і звичайний турист, які про себе взаємно не знали. Обидва пізніше видали — кожний незалежно від другого — дві книжки, а в них однозгідно ствердили, що природна краса Закарпаття в багатьох напрямах навіть перевищує інші европейські країни.

Д-р М. М—ич.

Признання японського дипльомата Союзові Народів.

ПАРИЖ, 28. XII. ПАТ. Японський амбасадор Йошізава, іменований міністром заграничних справ Японії, перед своїм виїздом із Парижа заявив журналістам, що завдяки авторитетові і великій зручности міністра Бріяна китайсько-японський конфлікт здебільшого вияснено. Опісля заявив, що вислання анкетної комісії на Далекий Схід на його думку дуже щасливий помисл. Вернувши до Японії, міністр, познакомлений зі всіми подробицями справи, доложить усіх зусиль, щоби вияснити япон. громадянству, як горячо Союз Народів, особливож Франція побиваються за миром.

——o——

Перед конференцією в справі воєнних відшкодувань.

ПАРИЖ, 28. XII. ПАТ. У звязку з вісткою, що конференція в справі воєнних відшкодувань відбудеться в Газі в половині січня, „Ле Матен“ довідується, що Франція й Англія перевели виміну думок у справі осідку конференції та речинця її скликання. Французькі й англійські експерти мають розпочати наради, щоб обміркувати ситуацію, якої не вияснили недавні дебати американського конгресу.

——o——

Японська політика відчинених дверей.

ТОКІО, 28. XII. ПАТ. Японський премієр заявив представникам преси, що Японія не приняла би Манджурії, навіть якби дали їй в дарунку, а то з причини великих коштів, яких вимагала би оборона цього краю. Ствердивши, що Японія хоче тільки забезпечити свої права в Манджурії, премієр жаліє, що в Америці та Европі шириться думка, будьтоби Японія хоче перекинути воєнні операції на захід від Мукдену. Урядово заповідають крім того заяву, що Японія веде політику відчиненних дверей.

Збіжевий і кавовий процес у СРСР.

З міста Астрахану (при гирлі ріки Волги) повідомляють, що там ішов 7 днів процес проти „збіжевих шкідників“. 86 людей обвинувачували в тому, що систематично крали збіже. Вони щодня діставали на неправні карточки по 10.000 фунтів збіжа та продавали на приватнім базарі.

47 обвинуваченим суд признав вину за доказану, а саме, що допустилися господарського шкідництва, 9 обвинуваченим доказали надужиття урядової служби, 21 інші проступки суперечні законам. 20 засудили на тюрму по 10 літ, 18 по 6 літ, 4 по 8 літ, решта на менше-речинцеву вязницю. Увільнили лише 5 обвинувачених.

Небаром у Москві відбуватиметься т. зв. кавовий процес, якого героями є провідні діячі організації, яка в СРСР. виробляє додатки до кави. Організація називається „Союзкофе“. „Красная Газета“ повідомляє, що держ. прокуратор поручив слідчому для важливих справ, щоб розслідив усі подробиці тієї справи та притягнув до відповідальности дезорганізаторів прохарчування. Слідство вже почалося.

Соціялісти проти гітлєрівців.

ЕССЕН, 28. XII. ПАТ. Соціялістичні організації в рурському басейні рішили виступити енергійно проти гітлєрівців. На їх думку прихід гітлєрівців до влади рівнозначний з вибухом домової війни в Німеччині. В Дортмунді були перед кількома днями організаційні збори „айзерне фронт“, до якого належать всі соціялістичні союзи. Рішено виступити до боротьби з гітлєрівцями, не перебираючи в засобах.

СРСР не відступить Японії частини східно-китайської залізниці.

Англійські, японські та китайські часописи принесли звістки, що СРСР предложив Японії, щоби купила південну частину сх.-китайської залізниці, що уряд [illegible] переговорює в справі продажі тієї залізниці та що вкінці японці купують акції сх.-китайської залізниці і т. п. ТАС заперечує всі ті звістки.

ОСТАННІ ВІСТИ

ПРОТИ ВЕРСАЙСЬКОГО ТРАКТАТУ.

БЕРЛІН, 28. XII. ПАТ. У Гамбурзі б. старшина німецької фльоти винаняв ос. літак і розкидав летючки проти версайського трактату. Коли пільот це запримітив, завернув на лет. майдан. Пасажир цей це д-р Венберг, б. голова б. членів фльоти. Летючки друковані в одній гамбурській накладні. Фірма ця зізнала, що думала ці летючки роздаватимуть підчас базилейських нарад.

ГАНДІ ВЕРНУВ ДО ІНДІЇ.

БОМБАЙ, 28. XII. ПАТ. Сьогодні приїхав тут Ганді. Вечором у промові до слухачів він сказав: Коли боротьба буде конечна, я взиваю вас, бути готовими. Всеж я старатимуся врятувати нарід перед такою страшною спробою. Колиж не буде й іскорки надії, не завагаюся захадати від вас найбільшої посвяти.

МЕКДОНАЛЬД ЗАПРОШУЄ ЛЯВАЛЯ.

ПАРИЖ, 28. XII. ПАТ Авас повідомляє, що прем. Мекдональд запросив Лявала на конференцію в справі реп. політики обох країн. Нарада ця відбулася би перед міжнар. конференцією в справі Йонґового пляну. Райтер твердить, що годі сказати покищо, чи та конференція відбудеться в справі репарацій.

НОВИЙ КИТАЙСЬКИЙ УРЯД.

НАНКІН, 28. XII. ПАТ. Утворився новий уряд. Б. голова законодатної ради Ліен-Сен іменований президентом нац. уряду з повновластями, похожими на повновласти президента французької республіки. Головою вик. ради, що сповнятиме обовязки премієра, іменований Теулс. До нац. уряду належить 5 т. зв. хуанів, або рад, а саме: виконуюча, законодатна, опініодатна та контрольна.

КАТАСТРОФА ЛІТАКА БАТІ.

ВІДЕНЬ, 28. XII. ПАТ. Літак фірми Батя, що летів через Відень до Венеції, зударився над австр. Альпами зі скелею та розбився. Пільот і монтер вийшли ціло, блукали три дні горами й добилися до людських осель.

СМЕРТЬ У ШАХТІ.

САВТ ЕМСЕЛ (Йоркшир, Англія) 28. XII. ПАТ. Із 7 шахтарів, що зїхали до шибу копальні у Фріклі, щоби перевести інспекцію після Різдва, 5 згинуло наслідком трійливих газів, які там назбиралися.

ВИЛИЛИ РІКИ.

ЛЮБЛИН, 28. XII. ПАТ. Наслідком відлиги нічю на 28. ц. м. вилили ріки Вепр і Бистриця. Води Вепра зірвали та забрали міст біля Серника. В Люблині вилили Бистриця, Черніївка та Чехівка, залили частину передмість Татари та Бороновичі. Вода залила ок. 40 хат і багато підміського поля та левад. Людей із залитих хат евакуували. Рятункову акцію веде міська сторожа.

АРЕШТУВАЛИ СИНА ПОЛЬСЬКОГО ГЕНЕРАЛА.

У Львові арештували Генр. Фіца, сина рез генерала (корпус контрольорів), свояка дир. Товарніцького (який недавно застрілився). Фіц завдяки Товарніцьким дістав становище прокурента ф. „Суперфосфат“. Він виставляв фальшиві векслі. Справа ця є в звязку з самогубством Товарніцького.

КАТАСТРОФА В КІНІ.

ЛЮБЛИН, 28. XI. ПАТ. Підчас сеансу в кіні завалився бальkон, повний публики. 10 людей було ранених, 4 із них v безнадійнім стані відвезли до шпиталю.

——o——

Берестейський процес.

47-ий день.)

Від ранку помітний на салі розправи післясвяточний настрій.

На початку розправи предсідник прочитав листа б. мін. Морачевського з протестом проти слів у промові адв. Шурлея, який висловився, що бувш. мін. Морачевський тішився, що в Берестю побили якогось посла. У присутности лише двох обвинувачених (на 11!) промовляв оборонець Савицького — **Уяздовський**; обв. Савицького на салі не було. У його промові замітний з окрема погляд на виконування влади у Польщі. Найбільший голос має поліція, військо, староста та скарбові урядовці.

Після промови оборонця Уяздовського промовляв другий оборонець обв. Савицького адв. **Чернецький.**

Біржа.

Американський долар 8·90·00—8·90·50, канадійський долар 7·60·00—7·70·00, чеська корона 0·26·25—0·26·50, австрійський шілінг 1·12·00—1·14·00, румун. лей 0·05·00—0·05·50, французький франк 0·34·80—0·35·00, швайцарський франк 1·73·50—1·73·80, фунт штерлінгів 30·00·00—31·00·00, радянський червінець 0·00—0·00, німецька марка 2·11·30—2·11·20.

В Індіях кипить.

З Бомбаю повідомляють, що там дожидають приїзду Ґандія з Европи. Гіндуські політики раді дізнатися, які здобутки везе їм з Анґлії. Тимчасом анґлійська влада переводить масові арештування серед провідників визвольного руху, що викликало серед гіндуських мас велике обурення. В місцевости Коґат прийшло до великих заворушень і крівавих сутичок з анґлійською поліцією. Бої тревали цілий день. Поліція стріляла до двотисячної юрби і число жертв дуже велике. Рівночасно в околичних селах була стрілянина, причому кільканацять осіб убито, а ще більше ранено.

З огляду на ці події всі маніфестації з приводу приїзду Ґандія відкликані. Взагалі ситуація в Індіях загострилася і заноситься на грізні заворушення й політичні ускладнення.

Кріваві заворушення в Індіях.

ПЕШАВАР, 28. XII. ПАТ. Арештовано тут 95 членів ріжних нелеґальних орґанізацій під замітом проголошення незалежности провінції та цивільного непослуху. В пятьох округах на північно-західному погранич арештовано 188 членів комуністичної орґанізації т. зв. „червоних сорочок“ і в Коґат 200 учасників зборів цієї орґанізації. З приводу арештування провідника „Червоних сорочок“, Ґафура Кґана в Коґаті прийшло до стрілянини між військом і юрбою, наслідком чого 11 осіб убито і 50 ранено. Заворушення повторилися другого дня і військо вжило знову пальної зброї. Число жертв досі невідоме.

Невикональні пляни.

НЮ ЙОРК, 28. XII. ПАТ. „Ню Йорк Геральд Трібюн“ обговорює роззброєння Европи в справі відшкодовань, роззброєння та ревізії договорів. Ґазета пропонує, щоби Америка счеркнула воєнні довги, а це позволило би їй ощадити чверть міліярда на зброєннях. Крім того радить аліянтам счеркнути німецькі відшкодування в тій самій висоті, а за те Німеччина повинна згодитися на східнє Льокарно, що знову з другої сторони вимагало би порозуміння з Польщею в справі Поморя, порозуміння, яке, хоронячи інтереси обох сторін, рятувало би престіж обох держав. За такі концесії Франція і Польща могли би зменшити свої зброєння на яких 25 проц.

—o—

В справі наддунайської федерації.

ВІДЕНЬ, 28. XII. ПАТ. „Дер Морґен“ наводить повідомлення центрового орґану „Мюнхенер Цтґ.“, що в моравському Берні відбудуться незабаром переговори між Австрією і Чехословаччиною а рівночасно між чехословацькими і мадярськими політиками в справі наддунайської федерації. Ґазета стверджує на основі інформацій з урядових кол, що австрійсько-чехословацькі переговори в Берні будуть торкатися тільки товарового кліринґу між Австрією і Чехословаччиною.

НОВИНКИ

— **Магазин постелі Р. Джала, Львів, вул Хорушина 5.** (біля кіна „Аполльо“) поручає по найнижчих цінах, ковдри, матераци і постіль. Перероблює ковдри по 6 зол., матераци по 8 зол. 786 22—100

— **Першорядна українська фризієрня Г. Кутковського, Львів, вул. Бляхарська 11, тел. 93—21.** 1070 4-?

— **Львівський щоденник „Час“ перед ліквідацією.** В понеділок, 28. грудня ц. р. не появилося чергове число львівського українського щоденника „Час“ наслідком, як кажуть, матеріяльних труднощів і наслідком внутрішнього конфлікту між самими видавцями того щоденника у звязку з наміреною його ліквідацією. Досі вийшло 92 числа цього щоденника.

— **Львівська почта „урядує“.** Управа Т-ва „Музей Визвольної Боротьби України“ в Празі вислала 22. жовтня ц. р. друковані листи з підписом голови управи проф. І. Горбачевського та секретаря Ст. Сірополка до редакцій „Вогні“, „Вперід“, „Технічні Вісти“ та „Життя й Знання“ — з проханням посилати свої видання до Музею. Ці листи повернулися зі Львова з приміткою почтового урядовця: „Зворотї“ та поясненням: „Редакція вже не істнує!..“ Коперти цих листів посилаю редакції з наявними „свідками“ урядування львівської почти.

— **Перестрілка на Замарстинові.** У днях 2, 4, 7, 9, 11, 13, 14, 16, 18, 20, 21, 23, 25, 27, 28, 30. січня 1932 р. і в ночі 23. січня 1932 р. будуть відбуватися вправи військових відділів на військовій стрільниці Замарстинова. Загрожену стрілами область охоронятимуть військові стежі. Всі прохожі повинні повинуватися їхнім вказівкам.

— **Відкриття Передсвяточного Ярмарку Жіночого Кружка ім. Ганни Барвінок** відбудеться в пятницю 1. січня 1931. в домівці при вул. Мохнацького 12. в 9-ій годині рано. Прохаємо загостити й торгувати. — **Старшина Кружка.**

— **Із краєвої хроніки.** Вибухнула пожежа в господарстві Марії Відоняк у Калуші, згоріло 5 домів, 11 стаен, 10 стодіз, 3 шпіхлірі, 2 стирти, між іншим школа. — Від іскри поїзду зайнялося дерево на стації Хриплин, пожежа загрожувала деревляним баракам. — На залізничому шляху Сокільники—Оброшин знайшли трупа 31-літн. М. Ощудляка. Він пяний вертав із святочного пиру й попався під колеса поїзду. — Пропала без вісти Марія Захарко, служниця Шведа при вул. Тарнавського у Львові. — Залізничник Ф. Дзядош упав під машину поспішного поїзду у Львові, підняли його без обох ніг. — Львівського банковця Г. Фітца врештували під замітом зловживань на кількадесять тисяч золотих.

— **З усієї Польщі.** Поліція виловила конокрадів на Поморі; конокради цигани. — У Левочині, ласького повіту тополя впала на крівлю, пригнетена дочка Грабовського, господаря хати, померла. — У Торговельному Банку в Лодзі викрили зловживання службовика Коцика. — На кількаденний відпочинок до Друскеник виїхав премієр Пристор. — Біля Лодзі у ставі Пабяницької Гірки найшли трупа жінки, так само найшли його у Зґежу. Догадуються, що це якийсь сексуально збочений злочинець їх повбивав.

— **Почтові марки Радянської України.** Управління звязку України розписало змагання на найкращі зразки українських почтових марок. За найкращі начерки установило пять грошевих нагород: 1000, 750, 450 і 350 карбованців. Речинець надсилання начерків проминув 15. грудня ц. р.

— **Проба крови повернула дитині батька.** У варшавському Інституті Гігієни перевели досліди над кровю багатія та кровю дитини одної робітниці, які виявили, що він є батьком дитини — до недавна „безбатьченка“. Перед 9 роками п. Р. звів слугу своїх родичів і її прогнали. 8 літ тинялася вона по людях та своєю працею годувала дитину. Коли крайна нужда заглянула в пивницю, де вона мешкала, постановила робітниця відшукати батька своєї дитини. Віднайшла його вже жонатим. Дружина домагалася від Р., щоби піддався пробі крови, а коли виявиться його батьківство простить йому гріх молодости (з 19 р. життя) та прийме дитину до себе. Після переведення проби крови дитину взяло до себе подружжа, а мати дитини відмовилася від допомоги та дальше скитається робітницею.

— **З „обіцяної країни“ — до дому.** Крізу відчувають теж добре у Зединених Державах. Уперше в історії Північної Америки більше людей виїхало з Америки, як до неї приїхало. Від 1. липня до 31. жовтня ц. р. виїхало з Америки 40.000 еміґрантів, приїхало 16.000 людей. Крім того багато людей покинуло Зединені Держави шляхом на Мексик і Канаду. Серед тих 40.000, що виїхали з Америки, представники всіх націй світу. Свій виїзд оправдують вони так: „У рідній країні лекше перебудемо час крізи, як тут на чужині без підмоги..“ У той самий час збільшилася еміґрація італійців до Зед. Держав, приїхало їх більше, як завжди.

— **Підсумки школи у ватиканській книгозбірні.** У „Ділі“ з 25. грудня ц. р. була поміщена перша вістка про страшну катастрофу у ватиканській палаті. Сьогодні можемо вже цілу справу докладніше описати. Вже давніше боялися, що колюмни в кімнаті книгозбірні можуть упасти; в останньому часі перед катастрофою працювали там робітники над забезпеченням перед заваленням стелі. В 4 год. після полудня зауважили робітники, що зі стелі облітає дрібонькими кавальчиками заправа. Покликали інжиніра, керманича праці, але вже було запізно: за пів години впали три середущі колюмни. Під звалищами залишилися 4 робітники та один бібліотекар, інші втекли. Гук упадку потряс підвалинами ватиканської палати. Цілу ніч працювала пожежна сторожа над очищенням місця катастрофи. Щойно над раном видобули мертвого бібліотекаря, 40-літн. М. Ватасо, який працював у книгозбірні ледви від грудня ц. р. Підсумки школи катастрофи великі: 5 людей втратило життя, мистецькі втрати безумовно великі але могли бути значно більші. Під звалищами є, як каже головний бібліотекар, 20.000 книжок і перґамінових звоїв. Коли говорити про фрески, то стратила книгозбірня орнаментику стелі, але дорогі образи на стінах залишилися неушкоджені. Видобуті зпід звалищ книжки та рукописи ненарушені. Лише дарунки королів потерпіли, декотрі з них можна буде відновити. Численна юрба римлян збиралася цілий день і ніч на площі св. Петра та приглядалася праці пожежної сторожі. Видобуті зпід звалищ трупи робітників і бібліотекаря — зложили в каплиці, з котрої перевезуть їх на Кампо Санто, похорони відбудуться на кошт Ватикану. Родинам жертв виплачуватимуть до смерти платню.

— **До чого здібний японець.** У Пекепсі (стейт Ню Йорк) мілiонер Дж. У. Шапе виповів службу японцеві. Японець продістався вечором до мілiонерового дому. Застав його там із приятелькою. Між обома почалася завзята бійка в присутности тієї жінки. Вона мала ще настільки часу, щоб зателефонувати до поліції. Та зараз потім розшалілий японець убив цю жінку, а потім поволік тяжко зраненого мілiонера до пивниці й тут йому майже відрізав голову від шиї. Поліція арештувала вбивника та його швагрову, яка мабуть влекшила йому виконати це вбивство.

— **Атлянтида.** Пабст переговорює з автором „Атлянтиди“ Пером Бенуа у справі накручення фільми з таким заголовком.

— **По широкому світі.** Французький Банк має 69 міліярдів у золоті. — Недобір анґлійської торговлі за 1931 р. сягає 415,000.000 ф. — 80 трестів створили на Радянщині; мають вони кермувати окремими ділянками промислу. — На Угорщині прогосили амнестію для 12.000 політичних вязнів. — Суд у Найстреліц відкинув прохання реґабілітувати страченого Якубовського — відновленням судової справи. — Підчас повстання в Чілі за скинення президента Монтеро полягло 20 осіб. Урядове військо побідило. — Підчас свят у Зединених Державах загинуло 130 осіб у автових випадках, 16 підчас зударів авт із поїздами, 9 від денатур. спірту, 4 згоріли в гостинниці і т. д.; разом упало 200 осіб святочних жертв. — Поїзд Рим-Кастелліно вискочив з рейок; 3 особи загинули, 25 ранених. — На шляху біля Нойкарт (бреславська реґенція) перевернулося авто; 4 особи загинули, дві ранені. — У Бразилії припинили діяльність цензури для щоденників. — У Болгарії приготовляють амнестію для всіх, що засуджені у звязку з воєнними подіями. З амнестії не можуть користати комуністи. — У Білгороді один юнак застрілив батька, маму, ранив брата та сам скінчив самогубством із невідомої причини. — Під колесами поїзду в Буфальо загинуло 7 поляків, які автом вертали зі святочного пиру.

—o—

З театру.

ЛЬВІВСЬКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР „ЦВІРКУН“: *„Ой не ходи Грицю“* — нар. драма *Старицького.* Виступ *Мих. Островерхи.*

Рецензент є у справжньому клопоті, як поставитися до вистави безсмертного „Гриця“, коли в ролі молодих дівчат виступають такі заслужені для української сцени артистки, як п-і Козакова-Вірленська, Юрчакова, Сорокова й ін., що креували ті самі типи кільканацять літ тому. Вистави хіба сказати, що і п-і Козак-Вірленська в ролі Марусі, і п-і Юрчакова в ролі Дарини, і п-і Сорокова в ролі Галини, і інші пані (Якимова в ролі Вусті і Купчинська в ролі тітки Степаниди) вивязалися зі свого завдання більше чи менше добре як під сценічним, так і під голосовим оглядом, одначе... Одначе, чи не краще зробилаб управа „Цвіркуна“, якби притягнула до праці декого з молодших адепток сцени?! Тоді — не ображаючи нікого — можнаб принайменше відріжнити на сцені маму від доньки, молоду дівчину від старої господині і т. д.

З виконавців мужеських партій слід поставити на першому місці п. М. Островерху, що своїм невеличким, зате дійсно гарним і добре вишколеним голосом полонив усіх слухачів. Також його продумана гра і добра постава робили на... [illegible]

мо п. Остою Залуцького в ролі Хоми, п. В. Коссака в ролі Потапа і п. Сливку в ролі Дмитра.

Хори і збірні сцени випали цим разом не надзвичайно. Публика заповнила може третину салі.

І. Н.

З концертової салі.

Концерт Українського Національного Хору ім. М. Лисенка у Варшаві.

7. грудня ц. р. відбувся у Варшаві в салі консерваторії другий з черги в цьому театральному сезоні концерт Українського Національного Хору ім. М. Лисенка. В програму концерту входили твори знаних наших композиторів, як О. Кошиця, К. Стеценка, Нижанківського й ін.

Не уважаючи на коротке своє істнування (бо цей хор засновано на початку цього року), він під умілим дириґуванням п. С. Сологуба здобув загальну симпатію у варшавської публики і цілковите признання у фахівців. У польській пресі зявилося багато прихильних рецензій і, як зачуваємо, в близькому часі матимуть змогу почути цей хор ширші кола нашого громадянства та всі українці на еміґрації, бо хор співатиме в радіо у Варшаві.

На цьому місці треба ствердити, що хор як цілість є досконалий та своїм складом і підбором голосів перевищує славної памяти хор. Д. Котка. Заслугою п. Сологуба, дириґента хору, є музикальне тінювання, видобування ріжнородних звукових барв та почуття фрази й ритміки. Чистота інтонації є взірцевою. З солістів заслуговують на особливу увагу: з тенорів п. Власенко і п. Ганджулевич, котрому, що правда, бракує школи (голосовий матеріял чудовий, бере високе „це"). З барітонів п. Бурлака та п. Ольховий; з басів п. Пухальський і п. Смоль. Пановеж Рибчинський, Богатирів та Опанасович дивували Варшаву своєю октавою.

Слід зазначити, що дириґентові хору допомагав у його важкій праці і тепер помагає молодий субдиригент п. Л. Березовський, студент варшавської державної консерваторії, котрий проявляє неабиякі музикальні здібности.

В тяжкій, але вдячній праці треба побажати хорові якнайкращого успіху.

Олесь Н—кий.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

о. Климентій Слюзар, микулинецький декан, парох Сущина, упокоївся дня 17. грудня на 68. році життя, а 43. священства. Покійний був рідким знавцем села і його незрівнаним орґанізатором. На становищі пароха в Колодіївці, скалатського деканату побудував і прикрасив величаву церкву та парохіяльні будинки. Як парох Сущина відновив церкву, а по пожежі парохіяльних будинків побудував їх наново. В Колодіївці виставив прегарну читальню „Просвіти", в Лошневі, прилученому до Сущина „Братський Дім", де приміщено читальню „Просвіти". Всюди, де він лише працював, відновив читальні і зорґанізував кооперативи. Колодіївка і Сущин, завдяки його праці, сьогодні найсвідоміші села. Заслуженого священика-громадянина, дня 21. грудня на місце вічного спочинку відвело 26 священиків під проводом о. мітрата Базюка, при участи крилошан Куницького, Громницького, Мохнацького і сеніора деканату, о. Світенького. Промовляли о. крил. Куницький, Плакида, Волошинський, Кочій і сотрудник Колодіївки. В імені кооператив працщав Покійного д-р Єнчур з Тернополя. Участь у похоронах кількох тисячей парохіян і громадян із сумежних сіл, двох гарних хорів, мистецької орхестри з Микулинець була доказом, якого визначного громадянина втратило українське громадянство. В. Й. П. 1109

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Ю. Дорош: ПОБІЛЬШЕННЯ. Фотопроєкційна техніка побільшуваних відбиток на бромосрібних паперах. Ст. 28. Львів, 1932. Накладом „Фотоґрафічного Мистецтва".

Марійка Підгірянка: ВЕРТЕП, пєса на три дії. Ст. 46. „Діточий театр" ч. 1. Львів, 1932. Накладом М. Матвійчука.

Соня Куликівна і Ярослав Бохенський: ЗІРКИ ЕКРАНУ, збірка екранових моноґрафій. Т. І. Львів, 1931. Ст. 94. Накладом В-тва „Кіно".

Ярослав Бохенський: ТАЙНА ЧЕРВОНОГО ПОСОЛЬСТВА. Сензаційна повість. Ст. 181. Львів, 1931. 119 випуск „Доброї Книжки".

ЖУРНАЛИ.

НАШ ПРИЯТЕЛЬ, ілюстр. місячник для дітвори. Ч. 5. Р. XI. січень 1932.

ЛІТОПИС БОЙКІВЩИНИ. Записки присвячені дослідам історії, культури й побуту бойківського світогляду. Ч. І. Р. І. Самбір 1931. Адреса: вул. Львівська ч. 8. Зміст: Передне слово. Про назву „Бойки". Межі Бойківщини. З археольоґії Бойківщини. З історії шкільництва на західній Бойківщині. Бойки за 100 літ у числах. Бойківський словарець з села Гвіздця. Василіянська друкарня в Заплатинських Угерцях, пов. Самбір. Як записувати топоґрафічні назви. „Бойко". Причинки до звичаєвого права на Бойківщині. Літопис Бойківщини. До теорії про кельтійське походження Русі. Міра або мішання на Закарпатті. Хроніка. Конкурс. Помяник. Таблиці.

ТЕХНІЧНІ ВІСТИ, орґан Українського Технічного Т-ва Р. VII. Ч. 6. 1. листопада 1931 р.

ВІДРОДЖЕННЯ, місячний орґан Українського Протиалькогольного Т-ва „Відродження". Ч. 12. Р. IV, 15. грудня 1931.

МОЛОДІ РОБІТНИКИ, журнал українського молодого ремісництва та робітництва. Р. І. Ч. IV. Листопад 1931. (Адреса: Львів, Ходоровського ч. 3).

КООПЕРАТИВНА РЕСПУБЛИКА, суспільно-економічний місячник. Ч. 12. Р. IV. Грудень 1931. Зміст: На окраю днів. К. Коберський: Господарський централізм і госп. федералізм у світлі вимог сучасности. І. Мартюк: Експорт худоби та безрог з Галичини. Д. Коренець: 20-ліття нашої торговельно-кооперативної школи. О. Мицюк: Піонір української економ. науки С. Подолинський. К. Коберський: Після закінчення дискусії у справі районізації госп. спож. кооператив. Д. Доманицький: Як зорґанізована сусп. аґрономія в ріжних краях світу. Е. Храпливий: Всенародне обезпечення у Швайцарії. Стан кооператив з району діяльности ПСК. Бучач в 1930 р. Кооперативна хроніка. Господарська хроніка.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 28. XII. п. р. за масло експортове та десерове пріма 3·40 зол., за літру молока 24—25 сот., літру сметани 1·20 зол., копу яєць 5·80 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Театр Ріжнородностей:

Вівторок 29. грудня в годині 8 веч. „Граємо оперетку".

Середа 30. грудня в годині 8 вечором „Граємо оперетку".

Четвер 31. грудня в годині 8 вечором „Граємо оперетку".

Четвер 31. грудня в годині 11 в ночі „Ах, ця ніч!" ревія в 2-х частях із участю цілої трупи.

Пятниця 1. січня в год. 3·30 попол. „Ґранд-Ґотель".

Пятниця 1. січня в годині 8 вечором „Граємо оперетку".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Облава в Парижі" (Альб. Прежан).

КАСИНО: „За кратками" (Льорель і Гарді), комедія в 10 діях.

КОПЕРНИК: „Пат і Патахон на зальотах" і Гарольд Льойд.

ЛЕВ: „Мараду" (екзотична фільма).

МАРУСЕНЬКА: „Пат і Патахон на зальотах" і Гарольд Льойд.

МІРАЖ: „Він або я" з Гарі Пілем".

ОАЗА: „Співак гір".

ПАН: „Король прошаків".

ПАЛЯС: „Під курателею" (Власта Буріян).

ПАСАЖ: Звукова фільма „Сеньор Амерікано" (Кен Мейнард) і додатки.

ПРОМІНЬ: „Бруковий метелик".

СОНЦЕ: „Пат і Патахон — подорожні зайцем".

СТИЛЕВЕ: „Атлянтик".

УПХА: „Пат і Патахон у Люна-Парку".

ХИМЕРА: „Особиста секретарка" та звуковий додаток „Мікі".

Програма радіо.

Четвер, 31. грудня 1931.

Ляйпціґ (259,3) 21.30 Промова Гінденбурга. **Льондон** (356,3) 22.00 Концерт. **Гельсінґфорс** (368,1) 19.40 Спів. **Гамбурґ** (372,2) 18.10 „Новорічні звичаї". **Букарешт** (394,2) 20.00 Діточий хор. **Берлін** (419) 0.20 Танкова музика. **Рим** (441,2) 21.00 Оперетка. **Лянґенберґ** (472,4) 24.00 Танкова музика. **Міляно.** (500,8) 21.00 Опера. **Брюсель** (508,5) 18.00 Концерт. **Відень** (516,4) 17.40 „Підсумки 1931 р." **Рига** (524,5) 21.05 „Скінчилась кріза" — новорічна ревія. **Мінхен** (532,9) 17.00 „У країні доляра".

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Середа, 30. грудня 1931.

Львів (380,7) 11.45 Перегляд краєвої преси ПАТ. 11.58 Час із Варшави. 13.10 Про погоду дня. 13.15 Господарська оповістка. 15.25 Листування. 15.45 Грошева біржа. 16.20 „Фотоелектрична клітина". 16.55 Навчання анґлійської мови. 17.10 „Золота каплиця". 17.35 Концерт. 18.50 Всячина. 19.15 „Робітничі справи". 19.45 Радієвий щоденник. 20.00 Музичний фейлетон. 21.00 Література. 22.25 Поліційна оповістка. 22.40 Спортові новини. 22.45 „У амбасадорів". 23.00 Танкова музика. 12.10, 15.00, 15.50, 16.40, 19.30, 22.10 Грамофонові кружки.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Заграва" Укр. Театр під адм. І. Волощука.

ХИРІВ:
29. XII. „Поїзд марево".
30. XII. „20 днів тюрми".
ДОБРОМИЛЬ:
31. XII. „Поїзд марево".
ХИРІВ:
1. І. „Ой не ходи, Грицю".
СТАРИЙ САМБІР:
2. І. „Поїзд марево".
3. І. „Душогуби".

З Старого Самбора виїде театр на кілька вистав до Підбужа. Театр прийме негайно рутинованого музика (II. скрипка). Головна вимога: українська народність. Зголошення прошу слати на руки І. Волощука. Адреса в часописах. 817

Музичний Інститут ім. М. Лисенка філія у Станиславові, устроює з нагоди 10-літного істнування концерт бувших учеників Інституту в неділю 3. січня 1932 р. в 8-мій год. вечором у салі „Сокола". 1106 1-2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає